

Складовим елементом стилю поета є фонічна організація мови його віршів, адже підбір звуків є майже рівноцінним підбору слів для витворення подібного образу, передавання настрою та емоцій автора. Звукова організація поетичного твору сприймається на слух і має здатність бути інструментом навіювання тих чи інших мотивів. Звучання вірша доповнює лексичний рівень і гармонійно співіснують. Евфонія (милозвуччя) та какофонія (немилозвуччя) – два протилежні поняття, що характеризують акустичні особливості поезії. Для досягнення милозвуччя переважно використовують: алітерацію, асонанс, внутрішню риму та звуконаслідування. Алітерація (повторення приголосних звуків), наприклад у вірші «Для забави» повтором **-з-, -с-** досягається відчуття спокою, гармонії: *Веселімся і любімся, бо то руский є звичай, при охоті смуток гине, і світ красний мов той рай; Повторення звука -р- передає мотиви тривоги, застереження: Ой тому плекайте діти рідну руську мову, вчіться складно говорити своїм рідним словом!*

Часто використовує поет нашарування наголошених звуків. А саме: асонанс на **-е-, -и-**, що надає твору розважливості і величності: *Як раненько ся пробудивши, на Бога згадай і молитву щирим серцем к нему посилає; Часто прослідковуємо у поетових віршах цього періоду внутрішні рими: Гучно, бучно, раз ся жило в краснім місті Чернівцях. Фіксуємо приклади звуконаслідування та звукопису, що є важливим елементом фоніки. Звуконаслідування – відтворення звуків природи: Куку! Куку! Чути в ліску – фономімесис (умовне відтворення звуків довкілля). На листочок-колосочок вже роса спадає, вітер віє з-понад Прута й лозу колихає – фонопоєа (досягнення певного звукового ефекту через добір та комбінування слів. Що не є звуконаслідувальними за походженням, але створюють необхідний фон за допомогою неохідних фонем). Ономафонія (етап творення, прямого й переносного вживання слів, звуконаслідувальних за походженням) – а когут ся скукурічив та й панунцю покалічив.*

Трапляються у поезії і відхилення від норми: зміна акцента для створення рими: *Люта осінь із віхрами зняла з нього всю красу; суню, мов той старець – голій, так витас він зиму.* Ще одним показником милозвуччя є коефіцієнт прозорості мови (співвіднесення голосних та приголосних звуків). В українській мові на кожні сто голосівок має бути 130-140 приголосних. Воробкевич здебільшого витримує це співвідношення, однак фіксуємо певне тяжіння до нагромадження приголосних, особливо у поемах і баладах.

Такою є поетова творчість у плані звукової характеристики, що показує його власний поетичний стиль і є важливим доповненням до вивчення питання поетики загалом.

Руснак Ю.М.

ТИПОЛОГІЯ ЛЕКСИКИ РОДИННОЇ ОБРЯДОВОСТІ

*Кафедра суспільних наук та українознавства
Вищий державний навчальний заклад України
«Буковинський державний медичний університет»*

Обрядова лексика позначає поняття, предмети, дії, які відтворюють вторинне існування акціоноальної частини обряду та використовуються у її вербальному супроводі. Обрядову лексику характеризує часова закріпленість (подієва) та сталість використання.

Обрядова лексика належить до так званої культурної частини словника національної мови, яка позначає спеціальні поняття на противагу фундаментальним і узвичаєним. Й. Дзєндзелівський у дослідженнях діалектної лексики використовує поняття *обрядові терміни*. Вони входять до обрядової лексики. *Обрядові терміни*, або *культурні терміни*, «відповідають» вимогам термінів, однак мають свою специфіку, яка полягає передовсім у їх багатозначності. Обрядовими термінами вважаємо мовні одиниці – слова, словосполучення, які мають певне закріплене за ними значення, характерні лише для певного типу обрядовості.

Серед обрядових термінів за сферою поширеності виділяємо: *загальнонаціональні* обрядові терміни, які побутують на всій Україні (*сватання, заручини*); *загальнобуковинські* обрядові терміни, які відомі на території Північної Буковини (*шити вінок, вити вінок, плести вінок; клонити вінок*); *локальні* обрядові терміни, тобто мовні одиниці, які поширені в одній або кількох говірках, напр., *уклоняти кури, прийти з пирогами в пунті*.

Однією з проблем системного опису лексики є схема (модель) представленості мовного матеріалу. «Відповісти на питання – як членується лексична система на фрагменти?» – означає наблизитись до розв'язання питання структурної організації лексики.

Системний підхід до опису діалектної лексики дає змогу виокремити обрядову лексику у формі лексико-тематичної сітки (далі ЛТС) – сукупності мовних одиниць, яка відтворює тему тексту про родинну обрядовість. У розумінні ЛТС обрядової лексики ми відштовхуємося від поняття *лексико-семантична сітка тексту* – «текстовий фрагмент або їхня сукупність, об'єднана певною темою». Її складниками є тематично однорідні слова, які мають спільну сему або кілька сем. Термін уведений російським лінгвістом І. Арнольд, а ідея належить голландському дослідникові Т. ван Дейку. Серед обрядової лексики традиційно виділяють три ЛТС: ЛТС весільної обрядовості, ЛТС родинної обрядовості та ЛТС поховальної обрядовості.

ЛТС обрядової лексики відтворює парадигматичні та синтагматичні відношення мовної системи. Структурною одиницею ЛТС є лексико-тематична група (далі ЛТГ), яка забезпечує виклад тієї чи тієї підтеми діалектного обрядового дискурсу. Напр., ЛТС весільної обрядовості (вияв духовної культури) представлена ЛТГ: «назви передвесільних обрядовій», «назви обрядодій, пов'язаних з приготуванням до весілля», «назви власне весільних обрядовій», «назви післявесільних обрядовій».

ЛТГ формують номінативні ряди (далі НР) – сукупність мовних одиниць, пов'язаних спільним

значенням. До НР входять менші семантичні угруповання: семантичні підгрупи, семантичні мікрогрупи, які виокремлюються на основі певних диференційних ознак.

Обрядова лексика становить складну розгалужену систему. Один з компонентів НР може групувати навколо себе обрядові терміни на основі асоціативних відношень, що дає змогу говорити про асоціативне поле або асоціативне мікрополе відповідно до кількості лексем, що входять до цього угруповання, напр., асоціативне поле «вінок», до якого входять усі мовні одиниці зі словом *вінок*.

До ЛТГ належать одиниці (засоби номінації) різної лінгвальної природи (слова, словоформи, словосполучення): *вінок, шити вінок, вити вінок; деревце, убирати деревце; староста, у старости, старший староста, перший староста; хрест, у хрест, увести у хрест*.

Отже, лексика родинної обрядовості становить розгалужену систему, зумовлену синтагматичними та парадигматичними зв'язками.

Семисюк А.М.

СЕМАНТИЧНІ І ФУНКЦІОНАЛЬНІ ВЛАСТИВОСТІ ЛЕКСИКИ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПАРАВЕРБАЛЬНИХ ДІЙ

Кафедра іноземних мов

Вищий державний навчальний заклад України

«Буковинський державний медичний університет»

Лексика на позначення паравербальних дій являє собою окремий клас номінативних одиниць, що представляють комунікативнозначущі дії комунікантів певних мовленнєвих ситуаціях: посмішку, міміку, жести, інтонації, і т.д.

Неоднорідність вищезазначеного класу лексем зумовлює необхідність вивчення і опису їх семантичних і функціональних властивостей, комплексне дослідження механізмів взаємодії семантики цих мовних одиниць, їх семантичних функцій в реченні і тексті, сполучуваності з іншими мовними одиницями визначає вибір матеріалу і векторів його розгляду, який пов'язаний з напрямом сучасної лінгвістики, і є актуальним.

Лексиці паравербальних дій у форматі германістичних студій призначені праці багатьох вчених, але з огляду на сучасну лінгвістичну парадигму вони не дають достатнього уявлення про його семантичну і синтаксичну специфіку.

Звернення до лексики паравербальних дій пов'язане з напрямом теоретичної лінгвістики, що отримав назву «Мова про мову», в межах якого мова і мовленнєва діяльність вивчається шляхом аналізу концептів комунікативної сфери та мовних стереотипів, які існують у реченні і контексті: мова, мовлення, голос, інтонація, значення, зміст, міміка, жести.

Інтерес у сучасному мовознавстві до паралінгвістичних компонентів мовлення слід пояснювати еволюцією поглядів на речення як основну мовну одиницю, яка відзначалася послідовним перенесенням фокусу уваги на функціонально-комунікативний аспект речення, на поєднання вербального і паравербального складників, кожне з яких має своє семантичне навантаження в інтеркомунікації, певні стереотипи мовної поведінки з властивими їй формами невербальної поведінки.

Усмішкою, сміхом, жестами руки зазвичай реагують на комплімент, похвалу, позитивне ставлення до висловленої думки, до добрих новин, наприклад щодо стану здоров'я і самопочуття. Ця паравербальна реакція є щирим виявленням приємних відчуттів: радості, приємного задоволення, у ситуації вітання: обійми, усмішка, рукостискання, інтерпретуються адресатом як паравербальний етикет, ключовим фактором якого є високий ступінь коректності, прихильності між комунікантами, спільність думок, поглядів, міжперсональні стосунки.

Особливості паравербальних дій можуть викликати і зворотні (негативні реакції) у разі їх незрозуміння.

Лексика на позначення паравербальних дій належить до метамовних комунікативних одиниць, тобто невербальними мовленнєвими актами стають індикаторні інтенції мовця, його комунікативний намір, які надають адресатові можливість декодувати семантичну і прагматичну інформацію висловлення і адекватного відрагування на нього.

Скакун І.О.

КОНЦЕПЦІЯ АНТРОПОЦЕНТРИЗМУ В НЕКЛАСИЧНІЙ НАУКОВІЙ ПАРАДИГМІ

Кафедра психології та філософії

Вищий державний навчальний заклад України

«Буковинський державний медичний університет»

Важливим етапом дослідження розвитку антропоцентризму є висвітлення впливу філософської антропології на процеси антропологізації філософії. Утвердження філософської антропології стало вирішальним чинником переходу від онтологізації до антропологізації при побудові філософських систем. Цей процес сприяв довершенню зміни методологічної парадигми антропоцентризму.

Антропоцентризм як світоглядна система зародився, існував і утверджувався ще задовго до формування ідей філософської антропології в сучасній філософії. Водночас становлення власне філософського тлумачення антропоцентризму стало можливим лише після утвердження філософської антропології, яка окреслила та обґрунтувала методологічну основу для дослідження центральної ролі та місця людини в системі наукової картини світу. Отже, сформувався своєрідний взаємозв'язок: філософська антропологія надала наукове підґрунтя для формування концепції антропоцентризму, а людиноцентричні ідеї, сприяли в свою чергу,